

Оксана Хотинська-Нор,

докторка юридичних наук, професорка,
завідувачка кафедри юстиції Навчально-
наукового інституту права

Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4480-6677>

Марина Стефанчук,

докторка юридичних наук, професорка,
професорка кафедри юстиції Навчально-на-
укового інституту права

Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6239-9091>

Кирило Легких,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри юстиції Навчально-науково-
го інституту права Київського національно-
го університету імені Тараса Шевченка

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8877-4312>

УЧАСТЬ ПРОКУРОРА У СПРАВАХ ПРО СТЯГНЕННЯ В ДОХІД ДЕРЖАВИ НЕОБГРУНТОВАНИХ АКТИВІВ: У ПОШУКАХ ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ ПЕРЕДУМОВИ

У статті здійснено розвідку проблемних аспектів законодавчої регламентації участі прокурора у справах про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави крізь призму функціонального обґрунтування таких його повноважень поза межами сфери кримінальної юстиції.

Встановлено, що особливості законодавчої регламентації участі прокурора у справах про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави зумовлюють експертну дискусію стосовно правової природи таких повноважень прокурора поза межами сфери кримінальної юстиції.

Констатовано, що законодавча регламентація участі прокурорів у справах визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави не узгоджується із засадою субсидіарності представницької функції прокуратури.

Обґрунтовано, що наділення виключно прокурорів повноваженнями ініціювати судове провадження у справах про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави, серед іншого, детерміноване правовою позицією Конституційного Суду України про неможливість дублювання функцій прокуратури іншими державними органами. Аргументовано, що така правова позиція стала концептуальною перешкодою для втілення принципу субсидіарності прокурорського представництва у досліджуваній категорії справ, як однієї із засад, якій має відповідати діяльність служб публічного обвинувачення у разі, якщо вони наділяються повноваженнями поза межами сфери кримінальної юстиції.

Запропоновано перспективи законодавчого врегулювання відносин у досліджуваній сфері шляхом наділення повноваженнями ініціювання провадження у цих справах Національне агентство з питань запобігання корупції, як центральний орган виконавчої влади зі спеціальним статусом у сфері формування та реалізації державної антикорупційної політики, зберігши за відповідними прокурорами повноваження з реалізації функцій представництва інтересів держави в суді у цій сфері у порядку, визначеному законом, з урахуванням засади субсидіарності такого представництва.

Ключові слова: прокуратура, прокурор, необґрунтовані активи, стягнення в дохід держави, представництво інтересів держави в суді, цивільна конфіскація, функції прокуратури.

Khotynska-Nor O., Stefanchuk M. & Legkykh K.

Prosecutor's participation in cases concerning the recovery of unjustified assets to the State: in search of a functional background

The article examines problematic aspects of legislative regulation of the prosecutor's participation in cases concerning the recognition of assets as unjustified and their recovery as state revenue through the prism of the functional justification of such powers outside the sphere of criminal justice.

It has been established that the peculiarities of legislative regulation of the prosecutor's participation in cases concerning the recognition of assets as unjustified and their recovery as state revenue give rise to expert debate regarding the legal nature of such powers of the prosecutor outside the sphere of criminal justice.

The subject of this discourse varies from assertions that legislative provisions granting prosecutors powers to represent the state's interests in court in cases concerning the recognition of assets as unjustified and their recovery as state revenue do not take into account the exceptional nature of such representation and the need for the prosecutor to justify the grounds for such representation in court, as well as the designation of the body authorised by the state to perform the relevant functions in disputed relations, to the characterisation of the procedural status of the prosecutor in this category of cases as one that is in no way related to the constitutional powers of the Public Prosecutor's Office.

It is justified that granting prosecutors the exclusive power to initiate legal proceedings in cases concerning the recognition of assets as unjustified and their recovery as state revenue is determined, among other things, by the legal position of the Constitutional Court of Ukraine on the impossibility of duplicating the functions of the Public Prosecutor's Office by other state bodies, since the opposite could lead to a change in the constitutionally defined mechanism for the exercise of state power by its individual bodies or affect the scope of their constitutional powers.

It is argued that, according to this legal position, the court of constitutional jurisdiction confirmed that only the prosecution authorities have the constitutional power to represent the interests of the state in court in this category of cases, which became a conceptual obstacle to the implementation of the principle of subsidiarity of prosecutorial representation as one of the principles that the activities of public prosecution services must comply with they are given powers outside the sphere of criminal justice.

For the purpose of further promising settlement of relations in the field of issues under consideration and in order to bring the legal status of the prosecutor in cases concerning the recognition of assets as unjustified and their recovery to the state in line with the principle of subsidiarity of representation of the state's interests in court by the prosecutor, it is proposed to grant the National Agency on Corruption Prevention the power to initiate proceedings in these cases as the central executive body with special status in the field of forming and implementing state anti-corruption policy, while retaining the powers of the relevant prosecutors to represent the interests of the state in court in this area in the manner prescribed by law, taking into account the principle of subsidiarity of such representation, as well as clearly stipulating that a prosecutor may perform a representative function only after justifying personal intervention and after these grounds have been accepted by the court.

Keywords: *Public Prosecutor's Office, prosecutor, unjustified assets, recovery of state revenue, representation of State interests in court, civil forfeiture, functions of the Public Prosecutor's Office.*

Постановка проблеми. За наслідками конституційної реформи щодо правосуддя [1] основи конституційно-правового статусу прокуратури не лише було унормовано у новому для неї розділі VIII Основного закону України «Правосуддя», але й здебільшого текстуально та змістовно змінено її функції, у порівнянні з попередньою редакцією Конституції України та положеннями Закону України «Про прокуратуру», які продовжують базуватися на її попередній редакції. Прикметно, що за період з часу набуття чинності відповідними змінами до Конституції України щодо правосуддя (30.09.2016) Закон України «Про прокуратуру» не було приведено у відповідність до Основного Закону, внаслідок чого вони потребують змістовної ревізії, спроби якої на сучасному етапі віднайшли своє втілення у релевантному законопроекті [2]. Водночас законодавець періодично вносить зміни до положень Закону України «Про прокуратуру», які унормовують концептуальне розуміння функцій прокуратури та обсягу повноважень прокурорів щодо їхньої реалізації. Так, Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо конфіскації незаконних активів осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, і покарання за набуття таких активів» [3] пункт 2 частини першої статті 2 Закону України «Про прокуратуру», яка унормовує обсяг реалізації прокуратурою представницької функції у редакції, не приведений у відповідність до положень пункту 3 частини першої статті 131-1 Конституції України, було доповнено ще одним випадком, в якому прокурор уповноважений здійснювати представництво інтересів держави в суді, унормованим положеннями глави 12 розділу III Цивільного процесуального кодексу України, яка визначає особливості позовного провадження у справах про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави.

Головне юридичне управління Апарату Верховної Ради України у зауваженнях до релевантного законопроекту звертало увагу на те, що його положення, в частині наділення повноваженнями щодо представництва інтересів держави в суді у досліджуваній категорії справ прокурорів Спеціалізованої антикорупційної прокуратури або інших прокурорів, не повною мірою враховують особливості цієї функції прокуратури, а саме виключність випадків такого представництва та необхідність обґрунтування прокурором в суді підстав для такого представництва, а також зазначення органу, який уповноважений державою здійснювати відповідні функції у спірних відносинах [4], проте такі застереги не були враховані.

Як наслідок, правом ініціювання провадження у справах про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави було наділено прокурорів, передусім Спеціалізованої антикорупційної прокуратури (далі – САП), в межах реалізації конституційної функції представництва інтересів держави в суді у виключних випадках і в порядку, що визначені законом. Така специфічна цивільна процесуальна правосуб'єктність прокурора САП у цій категорії справ не залишилась поза дослідницькою увагою, зокрема І. А. Боровська зауважує на тому, що правовий статус прокурорів у цій категорії справ залишається невизначеним [5, с. 141], а за спостереженнями К. В. Мирось, справи про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави є єдиною категорією цивільних справ, в якій на законодавчому рівні передбачено подання позову виключно прокурором як позивачем [6, с. 141].

За таких обставин потребують додаткової розвідки питання участі прокурора у справах про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави крізь призму пошуку функціональної основи таких повноважень прокурора поза межами сфери кримінальної юстиції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Інститут визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави досліджувався в працях багатьох науковців, зокрема І. А. Боровської, Я. В. Вороніжського, О. З. Гладуна, І. В. Гловюк, К. В. Мирось, А. В. Петровського, І. Ю. Татулич, А. М. Худика, Т. М. Хутор та інших. Особливості реалізації прокуратурою України представницької функції неодноразово ставала предметом наукових дискусій в працях таких вчених, як О. В. Анпілогов, В. М. Бевзенко, С. О. Белікова, М. М. Говоруха, А. В. Губська, К. А. Гузе, А. В. Гусарова, К. В. Гусаров, О. В. Драган, Т. О. Дунас, О. Г. Кучер, О. П. Натрус, Н. С. Наулік, Л. С. Нецька, Ю. Є. Полянський, М. В. Руденко, М. М. Руденко, О. Р. Севрук, Ю. А. Турлова, О. О. Таможня та інших.

Проте, незважаючи на певну розробку цих питань у науковій юридичній літературі, на сучасному етапі становлення інституту прокуратури в Україні потребують окремого дослідження питання функціональної основи участі прокурора у справах про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави, з огляду на дискусійний характер процесуального статусу прокурора у цій категорії справ в контексті засад діяльності прокуратури поза межами сфери кримінальної юстиції.

Мета статті полягає у виокремленні проблемних аспектів законодавчої регламентації участі прокурора у справах про стягнення в дохід держави необґрунтованих активів крізь призму функціонального обґрунтування таких його повноважень поза межами сфери кримінальної юстиції, а також у визначенні законодавчих перспектив розвитку цього правового інституту.

Виклад основного матеріалу дослідження. Наділивши, за загальним правилом, прокурорів САП правом звертатися до суду з позовами про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави, законодавець завбачливо застеріг про те, що прокурор уповноважений не лише ініціювати провадження у цій категорії справ, а й здійснювати в таких провадженнях представництво держави в суді, чим очевидно концептуально обґрунтовував прив'язку таких повноважень прокурора у цивільному процесі до актуальних функцій прокуратури з тим, аби упередити дискусію стосовно правової природи таких повноважень прокурора поза межами сфери кримінальної юстиції. Проте, така дискусія, як вже було зазначено раніше, була ініційована Головним юридичним управлінням Апарату Верховної Ради України ще на стадії законопроектної діяльності у зауваженнях до релевантного законопроекту стосовно того, що такі повноваження прокурорів САП не повною мірою враховують особливості представницької функції прокуратури [4], та отримала свій подальший розвиток у науково-експертному середовищі.

У розвиток цього дискурсу І. А. Боровська задається питанням про те, який правовий статус у відповідній категорії справ має прокурор – «... позивача, органу та особи, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб, представника держави у суді?» [5, с. 141]. На погляд вченої, зі змісту приписів ч. 1 ст. 290 ЦПК України можна дійти висновку, що прокурор «... пред'являє позов про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави з метою представництва держави в суді (в інтересах держави) як орган та особа, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб в особі органу – Національного антикорупційного бюро України, який відповідно до законодавчо визна-

ченого спеціального статусу у разі відкриття провадження у справі про визнання необґрунтованих активів і їх стягнення у дохід держави набуває правового статусу позивача у цивільному процесі» [7, с. 331]. Таке бачення, на думку Я. В. Вороніжського, «... є дискусійною, оскільки в жодній із судових справ прокурор не подав позов в інтересах НАБУ» [8, с. 98]. Водночас вчений підтримує ідею наділення уповноважених представників Національного антикорупційного бюро України правом ініціювати в суді процедуру цивільної конфіскації з тим, аби пришвидшити функціонування цього механізму та зменшити навантаження на прокурора [8, с. 101]. Ба більше, виконання процесуальної ролі (представництва інтересів держави) позивача у справах про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави, на думку А. В. Петровського та Я. В. Вороніжського, «... жодним чином не пов'язано з конституційними повноваженнями прокуратури, що дозволяє законодавцю визначити суб'єктом подання цього позову не лише прокурора, а і Національне бюро» [9, с. 139]. На наш погляд, з останнім твердженням складно погодитися.

У цьому контексті, з урахуванням правової природи прокурорського представництва, заслуговує на підтримку бачення М. В. Руденка, який, обстоюючи концепцію єдності конституційної основи здійснення прокуратурою представницької функції, застерігає про неприпустимість «... змішувати представництво, яке відображає публічно-правові засади судочинства та забезпечує реалізацію конституційного права осіб на судовий захист, з процесуальним представництвом в традиційному, так би мовити, класичному розумінні цього інституту (договірне, законне тощо)» [10, с. 34], а також характеризує зазначений у п. 3 ст. 131-1 Основного Закону України підхід регламентації правової діяльності прокурора в суді як такий, що має виключний характер, і повинен відбуватися у всіх процедурах судочинства поза межами кримінальної юстиції, оскільки «... ігнорування особливостей правової природи та сутнісних ознак цього самостійного правового інституту призводить до «розмивання» меж його процесуальної дії та неоднакового правозастосування» [10, с. 32], про що також свідчить окреслена вище експертна дискусія з предмету дослідження цієї наукової статті.

У розвиток таких ідей, з певною вірогідністю припускаємо, що спроби науковців заперечити зв'язок повноважень прокурора у справах про визнання необґрунтованими активів та їх стягнень в дохід держави з конституційно закріпленими функціями прокуратури, на реалізацію яких прокурори наділяються повноваженнями в суді поза межами сфери кримінальної юстиції, на наш погляд, детерміновані потребою узгодити такі наукові бачення з правовою позицією Конституційного Суду України (далі – КСУ), сформованою у справі за конституційною скаргою акціонерного товариства «Запорізький завод феросплавів» щодо відповідності Конституції України (конституційності) положення пункту 13 частини першої статті 17 Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України», в якому судом конституційної юрисдикції констатовано неможливість дублювання функцій прокуратури іншими державними органами, оскільки протилежне могло б призвести до зміни конституційного визначеного механізму здійснення державної влади її окремими органами або вплинути на обсяг їхніх конституційних повноважень [11]. Саме таку правову позицію сформував КСУ, визнавши неконституційними положення п. 13 ч. 1 ст. 17 Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України», згідно з якими НАБУ надавалось право за наявності підстав, передбачених законом, подавати до суду позови про визнання недійсними угод в порядку, встановленому законодавством України. Такою правовою позицією, як зазначається у науковій юридичній літературі, КСУ намітив новий вектор концептуального розвитку представницької функції прокуратури, а саме – «... *монополізація повноважень прокурора на представництво інтересів держави в суді*, відійшовши від сформованого та досить усталеного концепту субсидіарності такого представництва, що дає підстави з певною вірогідністю висувати про те, що КСУ у досліджуваній правовій позиції розглядає представництво прокурором інтересів держави в суді як загальне правило, а не як виняток із загального правила, за яким таке представництво здійснюють уповноважені державні органи, реалізуючи надані їм повноваження, у тому числі – право на звернення до суду» [12, с. 169].

У цьому контексті привертає увагу окрема думка судді Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду В. М. Кравчука щодо правової позиції, сформованої в одній із постанов Верховного Суду, в якій, серед іншого, було констатовано, що «... передбачене законами загальне повноваження державного органу на звернення до суду або можливість бути позивачем чи відповідачем у справі (як от у Кабінету Міністрів України), не свідчить про право такого органу на звернення з адміністративним позовом в конкретних правовідносинах, оскільки Законом має бути прямо визначено, у яких випадках та який орган може/повинен звернутися до суду» [13]. Прокуратура, на думку В. М. Кравчука, за Конституцією не є виразником інтересів держави, а її основне завдання не полягає у захисті цих інтересів, тому прокурор не має монополних, виключних прав на звернення до суду з позовом на захист інтересів держави, оскільки

таке право мають усі центральні органи виконавчої влади та Кабінет Міністрів України, отже саме вони і повинні звертатися до суду як позивачі (п. 77). Суть виключності випадків звернення до суду прокурора полягає, згідно цієї позиції, у встановленні винятку з загального правила про неможливість прокурора представляти інтереси держави в суді, оскільки за загальним правилом - представництво інтересів держави загалом, і зокрема в суді, є постійним завданням відповідних органів виконавчої влади, а тому «... щоб прокурор міг розпочати захист інтересів держави в суді - єдиним доступним йому способом, уся система органів виконавчої влади повинна «не спрацювати»» (п. 82-86) [14], що заслуговує на підтримку.

Водночас, беручи до уваги Рішення КСУ у згаданій вище справі за конституційною скаргою акціонерного товариства «Запорізький завод феросплавів», можна дійти до парадоксального висновку про те, що навіть законодавчо визначене право органу виконавчої влади у конкретному випадку звернутися до суду за захистом інтересів держави не завжди свідчить про конституційність такого права, з огляду на конституційно закріплену функцію прокуратури з представництва інтересів держави в суді в концептуальному розумінні її правової природи судом конституційної юрисдикції.

Ба більше, вважаємо, що вищевказане Рішення КСУ про наявність винятково у органів прокуратури конституційного повноваження на представництво інтересів держави в суді, серед інших, стало концептуальною перешкодою для втілення принципу субсидіарності прокурорського представництва, як однієї із засад, якій має відповідати діяльність служб публічного обвинувачення у разі, якщо вони наділяються повноваженнями поза межами сфери кримінальної юстиції [15], під час визначення особливостей участі прокурора у справах про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави. Такий відхід законодавця від концепції субсидіарності прокурорського представництва інтересів держави в суді характеризується як один із дефектів законодавства у цій сфері – «... відсутність законодавчого концептуального бачення повноважень прокуратури поза межами сфери кримінальної юстиції» [16, с. 172].

У пошуках відповіді на питання, які складники повинні визначати концептуальні орієнтири діяльності прокуратури поза межами сфери кримінальної юстиції, та якими компетенційними повноваженнями релевантно має бути наділений прокурор щодо втілення такої діяльності, з урахуванням євроінтеграційних прагнень Української держави, на наше бачення, слід вкотре звернутися до європейських стандартів діяльності служб публічного обвинувачення поза межами сфери кримінальної юстиції, що стали законодавчими орієнтирами у визначенні обсягу повноважень прокуратури у цій сфері в Україні [17, с. 55]. Здійснюючи правову оцінку законодавства України на предмет відповідності таким стандартам варто нагадати положення Проміжного висновку Венеційської комісії щодо запропонованих змін до Конституції України в частині правосуддя CDL-PI(2015)016, у якому було зазначено, зокрема, про те, що такі залишкові та виключні повноваження прокуратури, як представництво інтересів держави існують в інших країнах, а тому Венеційська комісія вважає їх легітимними, якщо вони здійснюються в спосіб, за якого дотримується принцип поділу державної влади, у тому числі повага до судової незалежності, *принцип субсидіарності*, спеціалізації, неупередженості прокурорів та рівності сторін (п.40) [18]. У Висновку Венеційської комісії щодо проєкту змін до Конституції України в частині правосуддя, затвердженого Конституційною комісією 4 вересня 2015 року, було вкотре констатовано про те, що у Проміжному висновку було схвалено запропоновану реформу прокуратури, яку було визнано такою, що відповідає діючим європейським стандартам і попереднім рекомендаціям Венеційської комісії, а українському парламенту наполегливо рекомендувалося впровадити її (п. 22) [19].

За таких обставин та з метою приведення правового статусу прокурора у справах про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави у відповідність із засадою субсидіарності представництва прокурором інтересів держави в суді вважаємо за доцільне розглянути можливість наділення повноваженнями ініціювання провадження у цих справах Національне агентство з питань запобігання корупції, як центральний орган виконавчої влади зі спеціальним статусом у сфері формування та реалізації державної антикорупційної політики, з огляду на те, що цей орган вже наділений повноваженнями звертатися до суду із позовами (заявами) щодо визнання незаконними нормативно-правових актів, індивідуальних рішень, виданих (прийнятих) з порушенням встановлених Законом України «Про запобігання корупції» вимог та обмежень, визнання недійсними правочинів, укладених внаслідок вчинення корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення (п. 5-6 ч. 1 ст. 12 Закону України «Про запобігання корупції»). Водночас прокурори САП та Офісу Генерального прокурора будуть продовжувати реалізовувати функцію представництва інтересів держави в суді у виключних випадках і порядку, визначених законом, відповідно до умов та в порядку, передбачених статтями 23 та 24 Закону України «Про прокуратуру», чим буде забезпечено здійснення такої діяльності прокурорів поза межами сфери кримінальної юстиції з урахуванням

засади субсидіарності такого представництва, а також чіткого унормування того, що прокурор може реалізувати представницьку функцію тільки обґрунтувавши особисте втручання, і після прийняття цих підстав судом.

Висновки. Вищевикладене дає підстави дійти висновків про наявність проблемних аспектів у законодавчій регламентації участі прокурора у справах про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави, що зумовлює експертну дискусію стосовно правової природи таких повноважень прокурора поза межами сфери кримінальної юстиції. Предмет такого дискурсу варіюється від тверджень про те, що законодавчі положення, в частині наділення прокурорів повноваженнями щодо представництва інтересів держави в суді у справах про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави, не враховують виключність випадків такого представництва та необхідність обґрунтування прокурором в суді підстав для такого представництва, а також зазначення органу, який уповноважений державою здійснювати відповідні функції у спірних відносинах, до характеристики процесуального статусу прокурора у цій категорії справ як такого, що жодним чином не пов'язаний з конституційними повноваженнями прокуратури.

Наділення виключно прокурорів повноваженнями ініціювати судове провадження у справах про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави, серед іншого, детерміноване правовою позицією Конституційного Суду України про неможливість дублювання функцій прокуратури іншими державними органами, оскільки протилежне могло б призвести до зміни конституційного визначеного механізму здійснення державної влади її окремими органами або вплинути на обсяг їхніх конституційних повноважень. За змістом цієї правової позиції суд конституційної юрисдикції утвердив наявність винятково у органів прокуратури конституційного повноваження на представництво інтересів держави в суді, що стало концептуальною перешкодою для втілення принципу субсидіарності прокурорського представництва, як однієї із засад, якій має відповідати діяльність служб публічного обвинувачення у разі, якщо вони наділяються повноваженнями поза межами сфери кримінальної юстиції, у справах про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави.

Задля подальшого перспективного врегулювання відносин у сфері досліджуваних питань та з метою приведення правового статусу прокурора у справах про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави у відповідність із засадою субсидіарності представництва прокурором інтересів держави в суді вважаємо за доцільне наділити повноваженнями ініціювання провадження у цих справах Національне агентство з питань запобігання корупції, як центральний орган виконавчої влади зі спеціальним статусом у сфері формування та реалізації державної антикорупційної політики, зберігши за прокурорами САП та Офісу Генерального прокурора повноваження з реалізації функції представництва інтересів держави в суді у цій сфері у порядку, визначеному законом, з урахуванням засади субсидіарності такого представництва, а також чіткого унормування того, що прокурор може реалізувати представницьку функцію тільки обґрунтувавши особисте втручання, і після прийняття цих підстав судом.

Список використаних джерел

1. Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя): Закон України від 2 червня 2016 року № 1401-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1401-19#Text> (дата звернення: 26.07.2025).
2. Проект Закону про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України та інших законодавчих актів України щодо вирішення деяких проблемних питань у діяльності органів прокуратури України від 11.08.2022 р. № 7659. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/40210> (дата звернення: 26.07.2025).
3. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо конфіскації незаконних активів осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, і покарання за набуття таких активів: Закон України від 31 жовтня 2019 року № 263-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/263-20#Text> (дата звернення: 26.07.2025).
4. Зауваження до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо конфіскації незаконних активів осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, і покарання за набуття таких активів» (реєстр. № 1031). URL: https://w2.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?pf3516=1031&skl=10 (дата звернення: 26.07.2025).
5. Боровська І. А. Реалізація принципу пропорційності у цивільному судочинстві України за участю третіх осіб у справах про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 11. С. 139–143.

6. Мирось К. В. Прокурор як позивач у справах про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 2 С. 140–141.
7. Боровська І. А. Правовий статус сторін та третіх осіб у справах про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави (у контексті реалізації принципу правової визначеності). *Актуальні питання у сучасній науці*. 2024. № 1(19). С. 322–335.
8. Вороніжський Я. В. Цивільне судочинство у справах про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави: дис. ... д-ра філософії : 081 Право. Київ, 2024. 315 с.
9. Вороніжський Я. В., Петровський А. В. Сторони процесуальних відносин щодо визнання необґрунтованими активів. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 3. С. 136–143.
10. Руденко М. В. Модель представницької функції прокуратури у контексті нових конституційних змін (щодо правосуддя). *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2016. № 4(46). С. 31–35.
11. У справі за конституційною скаргою акціонерного товариства «Запорізький завод феросплавів» щодо відповідності Конституції України (конституційності) положення пункту 13 частини першої статті 17 Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України»: Рішення КСУ від 05.06.2019 р. № 4-р(П)/2019. URL: https://ccu.gov.ua/sites/default/files/docs/4_p2_2019.pdf (дата звернення: 26.07.2025).
12. Стефанчук М. М. Представництво прокурором інтересів держави в суді: у пошуках тенденцій розвитку концептуального обґрунтування. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Право»*. 2024. Випуск 37. С. 165–172.
13. Постанова Верховного Суду від 29 листопада 2022 року у справі № 240/401/1 (провадження № К/9901/48257/21). URL: https://supreme.court.gov.ua/supreme/pro_sud/rishennya_sud_palat/2022_12_12_240_401_1 (дата звернення: 26.07.2025).
14. Окрема думка судді Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду Кравчука В. М. на постанову Верховного Суду у складі Судової палати з розгляду справ щодо захисту соціальних прав Касаційного адміністративного суду від 29 листопада 2020 р. у справі № 240/401/19 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107656553> (дата звернення: 26.07.2025).
15. Recommendation CM/Rec (2012)11 of the Committee of Ministers to member states on the role of public prosecutors outside the criminal justice system, adopted by the Committee of Ministers of the Council of Europe on 19 September 2012 at the 1151st meeting of the Ministers' Deputies and explanatory memorandum. URL: <https://rm.coe.int/16807096c5> (дата звернення: 26.07.2025).
16. Стефанчук М. М. Представницька функція прокуратури: дефекти законодавства. *Вісник кримінального судочинства*. 2019. № 3. С. 164–175.
17. Стефанчук М. М. Представництво інтересів держави в суді як функція прокуратури: особливості законодавчої регламентації. *Правова держава*. 2024. № 55. С. 52–65.
18. CDL-PI (2015)016-e Preliminary Opinion on the proposed constitutional amendments regarding the judiciary of Ukraine. URL: [http://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-PI\(2015\)016-e](http://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-PI(2015)016-e) (дата звернення: 26.07.2025).
19. CDL-AD(2015)027-e. Opinion on the Proposed Amendments to the Constitution of Ukraine regarding the Judiciary as approved by the Constitutional Commission on 4 September 2015 adopted by the Venice Commission at its 104th Plenary Session (Venice, 23-24 October 2015). URL: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2015\)027](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2015)027) (дата звернення: 26.07.2025).

References

1. *Pro vnesennia zmin do Konstytutsii Ukrainy (shchodo pravosuddia): Zakon Ukrainy vid 2 chervnia 2016 roku № 1401-VIII [On Amendments to the Constitution of Ukraine (Regarding Justice): Law of Ukraine dated June 2, 2016, No. 1401-VIII]*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1401-19#Text> (accessed 26 September 2025) [in Ukrainian].
2. *Proiekt Zakonu pro vnesennia zmin do Kryminalnoho protsesualnoho kodeksu Ukrainy ta inshykh zakonodavchyykh aktiv Ukrainy shchodo vyrishennia deiakyykh problemnykh pytan u diialnosti orhaniv prokuratury Ukrainy vid 11.08.2022 r. № 7659 [Draft Law on Amendments to the Criminal Procedure Code of Ukraine and Other Legislative Acts of Ukraine Regarding the Resolution of Certain Problematic Issues in the Activities of the Public Prosecutor's Office of Ukraine dated August 11, 2022 No. 7659]*. Retrieved from <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/40210> [in Ukrainian].

3. *Pro vnesennia zmin do deiakyykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo konfiskatsii nezakonnykh aktyviv osib, upovnovazhenykh na vykonannia funktsii derzhavy abo mistsevoho samovriaduvannia, i pokarannia za nabuttia takyykh aktyviv: Zakon Ukrainy vid 31 zhovtnia 2019 roku № 263-IX* [On Amendments to Specific Legislative Acts of Ukraine Regarding the Confiscation of Illicit Assets of Persons Authorized to Implement Public Functions or Functions of Local Government and Liability for the Acquisition of Such Assets: Law of Ukraine dated October 31, 2019, No. 263-IX]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/263-20#Text> [in Ukrainian].
4. *Zauvazhennia do proektu Zakonu Ukrainy «Pro vnesennia zmin do deiakyykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo konfiskatsii nezakonnykh aktyviv osib, upovnovazhenykh na vykonannia funktsii derzhavy abo mistsevoho samovriaduvannia, i pokarannia za nabuttia takyykh aktyviv» (reistr. № 1031)* [Remarks on the draft Law of Ukraine 'On Amendments to Specific Legislative Acts of Ukraine Regarding the Confiscation of Illicit Assets of Persons Authorized to Implement Public Functions or Functions of Local Government and Liability for the Acquisition of Such Assets' (reg. No. 1031)]. Retrieved from https://w2.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?pf3516=1031&skl=10 [in Ukrainian].
5. Borovska, I. A. (2023). Realizatsiia pryntsyphu proporsiiinosti u tsyvilnomu sudochynstvi Ukrainy za uchastiu tretikh osib u spravakh pro vyznannia neobgruntovanykh aktyviv ta yikh stiahnennia v dokhid derzhavy [Implementation of the principle of proportionality in the civil judiciary of Ukraine with the participation of third parties in the cases of the recognition of assets as non-constituted and their collection to the state revenue]. *Yurydychnyi naukovi elektronnyi zhurnal - Juridical scientific and electronic journal*, 11, 139-143 [in Ukrainian].
6. Myros, K. V. (2024). Prokuror yak pozyvach u spravakh pro vyznannia neobgruntovanykh aktyviv ta yikh stiahnennia v dokhid derzhavy [Prosecutor as a plaintiff in cases on recognition of unjustified assets and their recovery to the state revenue]. *Yurydychnyi naukovi elektronnyi zhurnal - Juridical scientific and electronic journal*, 2, 140-141 [in Ukrainian].
7. Borovska, I. A. (2024). Pravovyi status storin ta tretikh osib u spravakh pro vyznannia neobgruntovanykh aktyviv ta yi stiahnennia v dokhid derzhavy (u konteksti realizatsii pryntsyphu pravovoi vyznachivosti) [Legal status of parties and third parties in cases of recognition of unjustified assets and their recovery into state revenue (in the context of implementation of the principle of legal certainty)]. *Aktualni pytannia u suchasni nauki - Current issues in modern science*, 1(19), 322-335 [in Ukrainian].
8. Voronizhskiy, Ya. V. (2024). Tsyvilne sudochynstvo u spravakh pro vyznannia neobgruntovanykh aktyviv ta yikh stiahnennia v dokhid derzhavy [Civil procedure in cases of recognition of unexplained assets and their forfeiture to the state]. *PhD thesis*. Kyiv: The National Academy of Internal Affairs [in Ukrainian].
9. Voronizhskiy, Ya. V. & Petrovskiy, A. V. (2023). Storony protsesualnykh vidnosyn shchodo vyznannia neobgruntovanykh aktyviv [Parties of the procedural relationship of recognition of unexplained assets]. *Yurydychnyi naukovi elektronnyi zhurnal - Juridical scientific and electronic journal*, 3, 136-143 [in Ukrainian].
10. Rudenko, M. V. (2016). Model predstavnytskoi funktsii prokuratury u konteksti novykh konstytutsiinykh zmin (shchodo pravosuddia) [Model representative prosecutor's function in the context of new constitutional changes (relative to justice)]. *Visnyk Natsionalnoi akademii prokuratury Ukrainy - Journal of the National Prosecution Academy of Ukraine*, 4(46), 31-35 [in Ukrainian].
11. *U spravi za konstytutsiinoiu skarhoiu aktsionernoho tovarystva «Zaporizkyi zavod ferosplaviv» shchodo vidpovidnosti Konstytutsii Ukrainy (konstytutsiynosti) polozhennia punktu 13 chastyny pershoi statti 17 Zakonu Ukrainy «Pro Natsionalne antykoruptsiine biuro Ukrainy»* [In the case of the constitutional complaint of the Zaporizhzhya Ferroalloy Plant joint-stock company regarding the compliance with the Constitution of Ukraine (constitutionality) of the provisions of paragraph 13 of part one of Article 17 of the Law of Ukraine 'On the National Anti-Corruption Bureau of Ukraine']: *Rishennia Konstytutsiynoho Sudu Ukrainy vid 05.06.2019 r. № 4-r(II)/2019* [Decision of the Constitutional Court of Ukraine dated June 5, 2019 No 4-r(II)/2019]. Retrieved from https://ccu.gov.ua/sites/default/files/docs/4_p2_2019.pdf [in Ukrainian].
12. Stefanchuk, M. M. (2024). Predstavnytstvo prokurorom interesiv derzhavy v sudi: u poshukakh tendentsii rozvytku kontseptualnoho obgruntuvannia [Representation of the state's interests in court by the prosecutor: in search of trends in the development of the conceptual framework]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V. N. Karazina. Seriya «Pravo» - Journal of V.N. Karazin Kharkiv National University. Series «Law»*, 37, 165-172 [in Ukrainian].
13. *Postanova Verkhovnoho Sudu vid 29 lystopada 2022 roku u spravi № 240/401/1 (provadzhennia № K/9901/48257/21)* [Resolution of the Supreme Court dated November 29, 2022, in case № 240/401/1].

Retrieved from https://supreme.court.gov.ua/supreme/pro_sud/rishennya_sud_palat/2022_12_12_240_401_1 [in Ukrainian].

14. *Okrema dumka suddi Verkhovnoho Sudu u skladi Kasatsiinoho administratyvnoho sudu Kravchuka V. M. na postanovu Verkhovnoho Sudu u skladi Sudovoi palaty z rozghliadu sprav shchodo zakhystu sotsialnykh prav Kasatsiinoho administratyvnoho sudu vid 29 lystopada 2020 r. u spravi № 240/401/19* [Dissenting opinion of Judge of the Supreme Court within the Administrative Court of Cassation Kravchuk V. M. on the Resolution of the Supreme Court within the Judicial Chamber for the Protection of Social Rights of the Administrative Court of Cassation dated November 29, 2020 in case No 240/401/19]. Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107656553> [in Ukrainian].
15. *Recommendation CM/Rec (2012)11 of the Committee of Ministers to member states on the role of public prosecutors outside the criminal justice system, adopted by the Committee of Ministers of the Council of Europe on 19 September 2012 at the 1151st meeting of the Ministers' Deputies and explanatory memorandum*. Retrieved from <https://rm.coe.int/16807096c5> [in English].
16. Stefanchuk, M. M. (2019). Predstavnytska funktsiia prokuratury: defekty zakonodavstva [Representative Function of the Public Prosecutor's Office: Defects of Legislation]. *Visnyk kryminalnoho sudochynstva - Herald of criminal justice*, 3, 164-175 [in Ukrainian].
17. Stefanchuk, M. M. (2024). Predstavnytstvo interesiv derzhavy v sudi yak funktsiia prokuratury: osoblyvosti zakonodavchoi rehlamentatsii [Representation of the State's interests in court as a function of the Public Prosecutor's Office: features of legislative regulations]. *Pravova derzhava - Constitutional State*, 55, 52-65 [in Ukrainian].
18. *CDL-PI (2015)016-e Preliminary Opinion on the proposed constitutional amendments regarding the judiciary of Ukraine*. Retrieved from [http://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-PI\(2015\)016-e](http://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-PI(2015)016-e) [in English].
19. *CDL-AD(2015)027-e. Opinion on the Proposed Amendments to the Constitution of Ukraine regarding the Judiciary as approved by the Constitutional Commission on 4 September 2015 adopted by the Venice Commission at its 104th Plenary Session (Venice, 23-24 October 2015)*. Retrieved from [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2015\)027](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2015)027) [in English].

Стаття надійшла 17.08.2025
Стаття прийнята до друку 19.09.2025